

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

મેસર્સ એમ્બીકા કન્સ્ટ્રક્શન

વિરુદ્ધ

યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા

નવેમ્બર ૨૦, ૨૦૦૬

[ન્યાયમૂર્તિ ડૉ. એ. આર. લક્ષ્મણન અને ન્યાયમૂર્તિ અલ્ટમાસ કબીર]

કરાર-સામાન્ય શરતો-કલમ ૪૩ (૨)-કોર્યનો કરાર-સરકારી-
અનુગામી ઠેકેદાર પાસેથી તેની કાયદેસરની બાકી રકમનો દાવો કરતી
જામીનગીરી ડિપોઝિટ વસૂલવા માટે ઠેકેદાર દ્વારા 'ના' દાવાના પ્રમાણપત્ર પર
હસ્તાક્ષર:કરારની સામાન્ય શરતો હેઠળ, એકવાર કામ આખરે માપવામાં આવે તે
પછી ઠેકેદાર દ્વારા કોઈ દાવો પ્રમાણપત્ર રજૂ કરવામાં આવતું નથી-કામ હજી

પૂર્ણ થવાનું બાકી હતું અને આખરે માપવાનું બાકી હતું-મધ્યસ્થીએ એવું માન્યું હતું કે ઠેકેદાર દ્વારા બળજબરી અને દબાણ હેઠળ કોઈ દાવો પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવ્યું ન હતું-વધુમાં, બિલની ચુકવણી માટે સમયસર ડિસ્ચાર્જ પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવે છે-કલમ ૪૩ (૨) અંતિમ માપ પછી વ્યર્થ દાવાઓ સામે રક્ષણ પૂરું પાડે છે-આમ, કોઈ દાવો પ્રમાણપત્ર ઠેકેદાર રજૂ કર્યા પછી વધુ દાવો ઉઠાવવામાં બાકાત નથી જે સાચું હતું.

અપીલકર્તા-ઠેકેદાર અને પ્રતિવાદી-યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયાએ કાર્ય કરારનો અમલ કર્યો.મધ્યસ્થી દ્વારા વિવાદોના સમાધાન માટે કરારની સામાન્ય શરતો પૂરી પાડવામાં આવી છે.અપીલકર્તા નિર્ધારિત સમયની અંદર કામ પૂર્ણ કરવામાં અસમર્થ હતા.પ્રતિવાદીએ અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરાયેલા ચાલુ બિલમાંથી ચોક્કસ કપાત કરી હતી અને અપીલકર્તાને પહેલેથી જ કરવામાં આવેલા કાર્યો માટે ચુકવણી કરી ન હતી.જ્યાં સુધી અપીલકર્તા કરારની સામાન્ય શરતોની કલમ ૪૩ (૨) ની શરતોમાં નો-ક્લેમ પ્રમાણપત્ર રજૂ ન કરે ત્યાં સુધી તેણે અપીલકર્તાની જામીનગીરી ડિપોઝિટ પરત કરવાનો પણ ઇનકાર કર્યો હતો.અન્ય કોઈ વિકલ્પ ન હોવાથી, અપીલકર્તાએ જામીનગીરી ડિપોઝિટનું રિફંડ મેળવવા માટે નો ક્લેમ સર્ટિફિકેટ રજૂ કર્યું હતું.ત્યારબાદ, અપીલકર્તાએ પ્રતિવાદી પાસેથી કરાર હેઠળ બાકી રકમનો દાવો કર્યો હતો.પ્રતિવાદીએ બાકી રકમ ચૂકવી ન હતી.ત્યારબાદ અપીલકર્તાએ મધ્યસ્થતાના તેના દાવાઓના

સંદર્ભ માટે અને મધ્યસ્થીની નિમણૂક માટે અરજી દાખલ કરી હતી.પેન્ડન્સી દરમિયાન, પ્રતિવાદીએ અપીલકર્તાને સુરક્ષા ડિપોઝિટ પરત કરી હતી પરંતુ અપીલકર્તાએ વિરોધ હેઠળ તે જ પ્રાપ્ત કરી હતી.એકમાત્ર મધ્યસ્થીની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.મધ્યસ્થીએ એવું માન્યું હતું કે અપીલકર્તાએ દબાણ અને બળજબરી હેઠળ નો કલેમ સર્ટિફિકેટ પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા; જો કે, તેણે તેના દાવાઓને નામંજૂર કર્યા હતા.નારાજ પક્ષોએ એવોર્ડને પડકાર્યો હતો.ઉચ્ચ અદાલતના એકલ ન્યાયાધીશે ચુકાદાને રદ કર્યો અને નવા મધ્યસ્થીની નિમણૂક કરી જેમણે અપીલકર્તાના દાવાઓને મંજૂરી આપતા ચુકાદો પસાર કર્યો.પ્રતિવાદીએ પુરસ્કારને પડકાર્યો હતો.હાઈકોર્ટના સિંગલ જજે એ વોર્ડને રદ કરવાની અરજી ફગાવી દીધી હતી.ત્યારબાદ પ્રતિવાદીએ અપીલ દાખલ કરી હતી.ઉચ્ચ અદાલતની ખંડપીઠે એવું માન્યું હતું કે માત્ર નિવેદન સિવાય, આ આરોપનો કોઈ પુરાવો નથી કે અપીલકર્તાને બળજબરી અથવા દબાણ હેઠળ અનાપત્તિ પ્રમાણપત્ર પર સહી કરવા માટે દબાણ કરવામાં આવ્યું હતું; અને નો કલેમ સર્ટિફિકેટ રજૂ કર્યા પછી, અપીલકર્તાને આગળ કોઈ દાવા કરવા માટે બાકાત રાખવામાં આવ્યો હતો.તેણે હાઈકોર્ટના એકલ ન્યાયાધીશના આદેશ અને મધ્યસ્થી દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદાને રદ કર્યો હતો.પ્રતિવાદીએ સમીક્ષા અરજી દાખલ કરી હતી પરંતુ તે ફગાવી દેવામાં આવી હતી.તેથી વર્તમાન અપીલ.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠરાવ્યું:૧.૧.કરારની સામાન્ય શરતોની કલમ ૪૩ (૨) સૂચવે છે કે એકવાર કામ પૂર્ણ થઈ જાય પછી ઠેકેદાર દ્વારા નો કલેમ સર્ટિફિકેટ જમા કરાવવું જરૂરી છે.હાલના કિસ્સામાં, કામ હજી પૂર્ણ થવાનું બાકી હતું અને એવું સૂચવવા માટે કંઈ નથી કે ઠેકેદાર દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલા કામો આખરે માપવામાં આવ્યા હતા અને તેના આધારે અપીલકર્તા દ્વારા અનાપતિ પ્રમાણપત્ર જારી કરવામાં આવ્યું હતું.પ્રથમ મધ્યસ્થી, જેમની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી, તેમને પણ એવું જાણવા મળ્યું હતું કે બળજબરી અને દબાણ હેઠળ કોઈ દાવો પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવ્યું નથી.હાઈકોર્ટની ખંડપીઠે પ્રથમ વખત એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યું હતું કે આ પ્રકારનું નો કલેમ સર્ટિફિકેટ બળજબરી અને દબાણ હેઠળ રજૂ કરવામાં આવ્યું ન હતું.[૧૯૪-D; ૧૯૪-G-H; ૧૯૫-A-B]

૧.૨.પક્ષકારો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો પરથી, તે સ્પષ્ટ છે કે જ્યાં સુધી ડિસ્ચાર્જ પ્રમાણપત્ર અગાઉથી આપવામાં ન આવે ત્યાં સુધી બિલની ચુકવણીમાં સામાન્ય રીતે વિલંબ થાય છે.જોકે, કરારની સામાન્ય શરતોમાં કલમ ૪૩ (૨) નો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે, તે અંતિમ માપન પછી વ્યર્થ દાવાઓ સામે રક્ષણ આપવા માટે છે.એવું ન કહી શકાય કે કરારમાં આવી કલમ, આવા

નો કલેમ સર્ટિફિકેટ રજૂ કર્યા પછી પણ, સાચા દાવાઓ ઉઠાવતા હેકેદાર માટે સંપૂર્ણ અવરોધ હશે.[૧૯૫-બી-ડી]

*ચેરમેન અને એમ. ડી. એનટીપીસી લિમિટેડ વિરુદ્ધ રેશમી કન્સ્ટ્રક્શન્સ,
બિલ્ડર્સ અને કોન્ટ્રાક્ટર્સ, ૨૦૦૪ ૨ એસસીસી ૬૬૩ પર આધાર રાખ્યો હતો.*

૧.૩.હાલના કેસમાં, અપીલકર્તા પાસે એક સાચો દાવો પણ છે જેની મધ્યસ્થી દ્વારા ખૂબ વિગતવાર વિચારણા કરવામાં આવી હતી, જે પ્રતિવાદી-રેલવેના વકીલ સિવાય બીજું કોઈ નહોતું.કરારની સામાન્ય શરતોની કલમ ૪૩ (૨) અને અપીલકર્તા દ્વારા નો કલેમ સર્ટિફિકેટ રજૂ કરવા છતાં, અપીલકર્તા કરાર હેઠળ સંદર્ભનો દાવો કરવા માટે હકદાર હતો અને હાઈકોર્ટની ટાઈલ ડિવિઝન બેન્ચે અન્યથા ધાર્યું હતું તે ખોટું હતું.[૧૯૫-ડી-એફ]

પી. કે. રમૈયા અને કંપની વિ. ચેરમેન અને એમ. ડી., નેશનલ થર્મલ પાવર કોર્પોરેશન., (૧૯૯૪) ધારો કે ૩ એસ. સી. સી. ૧૨૬ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડીક્શન:૨૦૦૬નો સિવિલ અપીલ નંબર ૫૦૯૩.

૨૦૦૪ ના જી. એ. નંબર ૧૨૬૫ માં કલકત્તા હાઈકોર્ટના ૨૩/૯/૨૦૦૪ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

સાથે

૨૦૦૬નો CA નંબર ૫૦૯૭.

અપીલકર્તા માટે રાજ કુમાર મહેતા અને સુમન કુકરેટી.

પ્રતિવાદી માટે ટી. એસ. ડોબિયા, કિરણ ભારદ્વાજ, સુશ્રી શિલ્પા સિંહ, ડી. એસ. મહેરા અને બી. કૃષ્ણ પ્રસાદ.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ અલ્તમસ કબીર દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો. SLP (c) નંબર ૧૯૨૩૭/૨૦૦૫ માં વિલંબને માફ કરવામાં આવ્યો છે.

બંને વિશેષ રજા અરજીઓમાં મંજૂરી આપવામાં આવી છે, જે નિકાલ માટે એકસાથે લેવામાં આવી છે, કારણ કે ૨૦૦૫નો એસએલપી (સી) નંબર ૧૯૨૩૭ મુખ્ય ચુકાદા અને ૧૬મી માર્ચ, ૨૦૦૪ના આદેશ સામે નિર્દેશિત છે, જે કલકત્તા હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં ભારત સંઘની અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને ૨૦૦૫નો એસએલપી (સી) ૨૭૫૩ મુખ્ય ચુકાદાના સંદર્ભમાં સમીક્ષા અરજી પર ઉપરોક્ત હાઈકોર્ટ દ્વારા ૨૩મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૪ના આદેશમાંથી ઉદ્ભવે છે.

મંચેશ્વર સંકુલમાં અમુક નવા કામો, ઉમેરાઓ, ફેરફારો, સમારકામ અને જાળવણી કાર્યો માટે પ્રતિવાદી દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી ટેન્ડર નોટિસ અનુસાર, અપીલકર્તાએ ૨જી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૯૨ના રોજ તેનું ટેન્ડર રજૂ કર્યું હતું. અપીલકર્તાનું ટેન્ડર ૧૪મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૯૨ના રોજ એક પત્ર દ્વારા યોગ્ય રીતે સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું, જેમાં ૩૦મી જૂન, ૧૯૯૩ સુધીમાં તમામ બાબતોમાં કામ પૂર્ણ કરવાની શરત હતી. એવો પણ સંકેત આપવામાં આવ્યો હતો કે સ્વીકૃતિ પત્ર મળ્યાની તારીખથી ૭ દિવસની અંદર વર્ક ઓર્ડર જારી કરવાના હતા. ૪ માર્ચ, ૧૯૯૩ના રોજ પક્ષકારો વચ્ચે ઔપચારિક કરાર કરવામાં આવ્યો હતો અને આ કરારમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે કરારની સામાન્ય શરતો અને દક્ષિણ પૂર્વીય રેલવેની માનક વિશિષ્ટતાઓ કરાર પર લાગુ

થશે.કરારની સામાન્ય શરતોની કલમ ૬૩ મધ્યસ્થી દ્વારા વિવાદોના સમાધાનની જોગવાઈ કરે છે.

રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી પરથી જણાય છે તેમ, અહીં અપીલકર્તા નિર્ધારિત સમયમર્યાદામાં કામ પૂર્ણ કરવામાં અસમર્થ હતો અને તે મુજબ તેણે ૩૦ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૯૩ સુધી ત્રણ મહિના માટે સમય વધારવા માટે અરજી કરી હતી.તે અપીલકર્તાનો કેસ છે કે તેને ઉપરોક્ત અરજી પરના નિર્ણય વિશે જાણ કરવામાં આવી ન હોવાથી, અપીલકર્તાને નિષ્ક્રિય શ્રમ અને વધારાના કર્મચારીઓના કારણે ભારે નુકસાન થયું હતું.એવું લાગે છે કે આખરે અપીલકર્તાની વિનંતીને નકારી કાઢવામાં આવી હતી અને અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરાયેલા રનિંગ બિલમાંથી અમુક કપાત કરવામાં આવી હતી અને હકીકતમાં અપીલકર્તા દ્વારા પહેલેથી જ કરવામાં આવેલા કાર્યો માટે ચુકવણી પણ કરવામાં આવી ન હતી.અપીલકર્તાના જણાવ્યા અનુસાર, પ્રતિવાદીએ અપીલકર્તાની સુરક્ષા ડિપોઝિટ પણ પરત કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો, સિવાય કે અપીલકર્તાએ કરારની સામાન્ય શરતોની કલમ ૪૩ (૨) ની શરતોમાં નો-ક્લેમ પ્રમાણપત્ર રજૂ કર્યું હોય.અન્ય કોઈ વિકલ્પ ન હોવાને કારણે અને નિષ્ક્રિય શ્રમ અને વધારાના કર્મચારીઓ અને સંસ્થાના ખર્ચને કારણે ભારે નુકસાન સહન કર્યા પછી, અપીલકર્તાએ ઓછામાં ઓછી તેની જામીનગીરી થાપણનું રિફંડ મેળવવા માટે નો ક્લેમ સર્ટિફિકેટ રજૂ કર્યું હતું.

૧૭મી જાન્યુઆરી, ૧૯૯૬ના એક પત્ર દ્વારા, અપીલકર્તાએ પ્રતિવાદીને રૂ ૮,૭૩,૧૬૮-અને રૂ ૧,૩૧,૬૪૨ ની રકમની ચુકવણી કરવા માટે કહ્યું હતું, જે અપીલકર્તા અનુસાર, કરાર હેઠળ અપીલકર્તાને પ્રતિવાદી તરફથી બાકી હતી, જેમાં નિષ્ફળ જતાં પ્રતિવાદીને પક્ષો વચ્ચે ઉદ્ભવેલા વિવાદોના ચુકાદા માટે મધ્યસ્થીની નિમણૂક કરવાની વિનંતી કરવામાં આવી હતી. પ્રતિવાદીની માંગ મુજબ બાકી રકમ ચૂકવવામાં અથવા મધ્યસ્થીની નિમણૂક કરવામાં નિષ્ફળતાને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલકર્તાએ નીચે મુજબ અરજી દાખલ કરી હતી વિભાગ ૧૧ આર્બિટ્રેશન એન્ડ કન્સીલીએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ (ત્યારબાદ "ધ ૧૯૯૬ એક્ટ" તરીકે ઓળખાય છે) ની કલકતા હાઈકોર્ટ સમક્ષ ૧૭મી જાન્યુઆરી, ૧૯૯૬ના તેના પત્રના સંદર્ભમાં તેના દાવાઓના સંદર્ભ માટે આર્બિટ્રેશન અને આર્બિટ્રેટરની નિમણૂક માટે. પ્રતિવાદી દ્વારા ઉપરોક્ત અરજીનો કોઈ જવાબ દાખલ કરવામાં આવ્યો ન હતો પરંતુ તેની પેન્ડન્સી દરમિયાન, પ્રતિવાદીએ અપીલકર્તાને ૭૯,૦૦૦/- રૂપિયાની સુરક્ષા ડિપોઝિટ પરત કરી હતી. વિરોધ હેઠળ અપીલકર્તા દ્વારા તે જ પ્રાપ્ત થયું હતું.

અપીલકર્તાની અરજી પર પ્રતિવાદી દ્વારા કોઈ વાંધો લેવામાં આવ્યો ન હોવાથી કલમ ૧૧, ૧૯૯૬ના અધિનિયમ હેઠળ અથવા જામીનગીરી ડિપોઝિટ મેળવતી વખતે અપીલકર્તા દ્વારા નો કલેમ સર્ટિફિકેટ રજૂ કરવાના સંદર્ભમાં,

કલકત્તા હાઈકોર્ટના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે ૨૦મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૮ના તેમના આદેશ દ્વારા આ બાબતને વિવાદોના ચુકાદા માટે મધ્યસ્થીનું નામ આપવા માટે માનનીય મુખ્ય ન્યાયાધીશ સમક્ષ મૂકવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.૧૨મી માર્ચ, ૧૯૯૮ના રોજ મુખ્ય ન્યાયાધીશે શ્રી સુબ્રત બાગચીને પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદોની તપાસ કરવા માટે એકમાત્ર મધ્યસ્થી તરીકે નિયુક્ત કર્યા હતા.મધ્યસ્થીને જાણવા મળ્યું કે નો કલેમ સર્ટિફિકેટ પર અપીલકર્તા દ્વારા દબાણ અને બળજબરીથી હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા પરંતુ અપીલકર્તાના ૧૦ લાખ રૂપિયાની રકમના વિવિધ દાવાઓને નામંજૂર કર્યા હતા.જો કે, મધ્યસ્થીએ અપીલકર્તાને ખર્ચ તરીકે રૂ. ૧,૦૩,૦૦૦ ની રકમ આપી હતી.બંને પક્ષો ઉપરોક્ત ચુકાદાથી વ્યથિત હતા અને તેને અલગ રાખવા માટે અલગ-અલગ અરજીઓ દાખલ કરી હતી.આખરે, પક્ષકારોની સંમતિથી, કલકત્તા હાઈકોર્ટના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે ૩૧મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૦ના તેમના આદેશ દ્વારા શ્રી સુબ્રત બાગચી દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાને રદ કર્યો અને સંમતિ દ્વારા આ કેસમાં ભારત સંઘ વતી હાજર રહેલા વકીલ શ્રી જી. સી. લોની એકમાત્ર મધ્યસ્થી તરીકે નિમણૂક કરી.

૨૫મી મે, ૨૦૦૧ના રોજ શ્રી લોએ અપીલકર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલા દાવાઓને મંજૂરી આપતા પોતાનો પુરસ્કાર પ્રકાશિત કર્યો હતો.આ પુરસ્કારને અહીં પ્રતિવાદી દ્વારા પડકારવામાં આવ્યો હતો-ભારત સંઘ હેઠળ કલમ ૩૪

૧૯૯૬ના કાયદાના, ૨૦૦૧ના એપી નંબર ૧૯૩ તરીકે, કલકત્તા હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ ભારત સંઘ વતી એવી વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે મધ્યસ્થીએ કરારની સામાન્ય શરતો અને ખાસ કરીને તેના નિયમો ૪૩ (૨) અને ૧૬ (૨) ને ધ્યાનમાં લીધા ન હતા. વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશનો મત એવો હોવાનું જણાય છે કે નીચેની કાર્યવાહીમાં ભાગ લઈને વિભાગ ૧૧ ૧૯૯૬ના અધિનિયમ હેઠળ અને અપીલકર્તા દ્વારા નો કલેમ સર્ટિફિકેટ રજૂ કરવામાં આવ્યું હોવા છતાં મધ્યસ્થીની નિમણૂક સામે કોઈ વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હોવાથી, એવોર્ડમાં કોઈ દખલગીરીની બાંહેધરી આપવામાં આવી ન હતી. વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશના જણાવ્યા અનુસાર બાબતો પર મધ્યસ્થી દ્વારા ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હતો અને અદાલત ચુકાદા પર અપીલમાં ન બેસતી હોવાથી, તે મધ્યસ્થી દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણોની વાજબીતામાં પ્રવેશ કરી શકી ન હતી. વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે ઉપરોક્ત અવલોકનો સાથે પુરસ્કારને રદ કરવાની અરજીને ફગાવી દીધી હતી.

આ બાબત ભારત સંઘ દ્વારા ૨૦૦૪ના એપીઓ નંબર ૨૧૨ હેઠળ અપીલમાં લેવામાં આવી હતી. કલમ ૩૭, ૧૯૯૬નો કાયદો. કરારની સામાન્ય શરતોની કલમ ૪૩ (૨) ના પ્રકાશમાં અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરાયેલ દાવા વિનાના પ્રમાણપત્રની નોંધ લેતા, ખંડપીઠે તારણ કાઢ્યું હતું કે માત્ર નિવેદન સિવાય, આ આરોપનો કોઈ પુરાવો નથી કે અહીં અપીલકર્તાને બળજબરી

અથવા દબાણ હેઠળ આવા પ્રમાણપત્ર પર સહી કરવા માટે દબાણ કરવામાં આવ્યું હતું.ડિવિઝન બેન્ચે અવલોકન કર્યું હતું કે મધ્યસ્થી દ્વારા આવા કોઈ નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા નથી.આવા તારણ પર, ડિવિઝન બેન્ચે અપીલને મંજૂરી આપી અને નીચેની અરજીને પણ મંજૂરી આપી કલમ ૩૪, ૧૯૯૬નો કાયદો. પરિણામે, વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશનો વિવાદિત આદેશ અને વિદ્વાન મધ્યસ્થી દ્વારા પસાર કરાયેલ એવોર્ડ બંનેને રદ કરવામાં આવ્યા હતા.

અહીં અગાઉ સૂચવ્યા મુજબ, ૨૦૦૫નો એસએલપી (સી) નંબર ૧૯૨૩૭ કલકત્તા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચના ઉપરોક્ત ચુકાદા અને આદેશ સામે નિર્દેશિત છે.

ભારત સંઘે ૧૬મી માર્ચ, ૨૦૦૪ના ઉપરોક્ત ચુકાદાની સમીક્ષા માટે ૨૦૦૫ની જી. એ. નંબર ૧૨૬૫ તરીકે સમીક્ષા અરજી દાખલ કરી હતી, પરંતુ તે પણ ૨૩મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૪ના રોજ ફગાવી દેવામાં આવી હતી.૨૦૦૫નો એસએલપી (સી) નંબર ૨૭૫૩ સમીક્ષા અરજી પર પસાર કરાયેલા આદેશ સામે નિર્દેશિત છે.

બે અપીલના સમર્થનમાં હાજર રહેલા વકીલ શ્રી રાજ કુમાર મહેતાએ વિનંતી કરી હતી કે કલકત્તા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેંચને ભારત સંઘ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલને મંજૂરી આપવા માટે એકમાત્ર આધાર પર સમજાવવામાં આવી હતી કે અહીં અપીલકર્તા નો કલેમ સર્ટિફિકેટ રજૂ કરીને કરારની સામાન્ય શરતોની કલમ ૪૩ (૨) ને ધ્યાનમાં રાખીને હવે કોઈ દાવો કરવાનો હકદાર નથી.શ્રી મહેતાએ એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે ડિવિઝન બેંચે ખોટી રીતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે અપીલકર્તા દ્વારા બળજબરી અને દબાણ હેઠળ આવા અનાપત્તિ પ્રમાણપત્ર રજૂ કરવામાં આવ્યું હોવાના આરોપોના સમર્થનમાં કોઈ પુરાવા નથી.એવી વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે પ્રતિવાદીના સત્તાવાળાઓ અપીલકર્તા ને તેની ન્યાયી બાકી રકમ નકારી કાઢવા પર મક્કમ હતા તે દર્શાવવા માટે રેકૉર્ડ પર પૂરતી સામગ્રી છે, અને બીજી તરફ, તેમણે ચોક્કસ રકમ બાદ કરી હતી જે અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરાયેલા રનિંગ બિલના કારણે બાકી હતી અને ચૂકવવાપાત્ર હતી.એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વિદ્વાન મધ્યસ્થી અને વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ સમક્ષ કેસ કરવામાં આવ્યો હતો કે અપીલકર્તાને સંજોગો દ્વારા અનાપત્તિ પ્રમાણપત્ર રજૂ કરવા માટે દબાણ કરવામાં આવ્યું હતું, જેના વિના રેલવે દ્વારા કાયદેસરની બાકી રકમની પણ ચુકવણી કરવામાં આવતી નથી.એવી વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે કોઈ પણ ચુકવણી કરવામાં આવે તે પહેલાં ડિસ્ચાર્જ રસીદો આપવી એ સામાન્ય પ્રથા છે અને અપીલકર્તાએ અનિવાર્ય સંજોગોમાં, તેની જામીનગીરી

ડિપોઝિટની વસૂલાત કરવા માટે માત્ર આવી પ્રથાનું પાલન કર્યું હતું, જે તેને ચૂકવવામાં આવી ન હતી.

શ્રી મહેતાએ એવી પણ વિનંતી કરી હતી કે ડિવિઝન બેન્ક દ્વારા આ અદાલતના નિર્ણય પર ખોટી નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી હતી પી. કે. રમેયા અને કંપની વિ. ચેરમેન અને એમ. ડી., નેશનલ થર્મલ પાવર કોર્પોરેશન ૧૯૯૪ સપ (૩) એસ. સી. સી. ૧૨૬.શ્રી મહેતાના જણાવ્યા અનુસાર, બીજી બાજુ, ડિવિઝન બેન્કે સદીઓ જૂની કહેવત 'નેસેસિટાસ નોન હેબેટ લેજેમ "ને ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ, જેનો અર્થ છે કે જરૂરિયાત કોઈ કાયદો જાણતી નથી.શ્રી મહેતાના જણાવ્યા અનુસાર, તેની સુરક્ષા ડિપોઝિટની વસૂલાત માટે, અપીલકર્તા દ્વારા નો કલેમ સર્ટિફિકેટ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું અને તેને તેની કાયદેસર ફરજોના સંદર્ભમાં દાવા ઉઠાવવા માટે અપીલકર્તા સામે પ્રતિબંધ તરીકે ગણવું જોઈએ નહીં.

ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં, શ્રી મહેતાએ આ અદાલતના નિર્ણયનો ઉદ્દેશ કર્યો અને તેના પર આધાર રાખ્યો. ચેરમેન અને એમ. ડી., એનટીપીસી લિમિટેડ વિ. રેશમી કન્સ્ટ્રક્શન્સ, બિલ્ડર્સ અને કોન્ટ્રાક્ટર્સ જેમાં ઉપરોક્ત ઉક્તિને સમજાવવામાં આવી હતી અને તે સમાન પરિસ્થિતિ પર લાગુ કરવામાં આવી હતી જ્યાં કરાર કરારમાં આર્બિટ્રેશન કલમ તેના કથિત સંતોષ છતાં ટકી

રહે છે કે કેમ તે અંગેના નિર્ણય માટે પ્રશ્ન ઊભો થયો હતો. આ અદાલત આ વિષય પરના વિવિધ નિર્ણયોની તરફેણ કરતી વખતે, જેમાં નિર્ણય સામેલ છે પી. કે. રામૈયા'કેસ (ઉપરોક્ત) એ નિષ્કર્ષ પર આવ્યો હતો કે નો ડિમાન્ડ સર્ટિફિકેટ રજૂ કરવા છતાં, ચુકાદામાં દર્શાવેલ અનેક કારણોને કારણે આર્બિટ્રેશન કરાર ચાલુ રહ્યો હતો. ઉપરોક્ત ચુકાદામાં વ્યક્ત કરેલા મંતવ્યોને ધ્યાનમાં રાખીને, શ્રી મહેતાએ રજૂઆત કરી હતી કે કલકત્તા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે કરારની સામાન્ય શરતોની કલમ ૪૩ (૨) અને અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરાયેલા નો ક્લેમ સર્ટિફિકેટ પર સંપૂર્ણ રીતે આધાર રાખીને ભૂલ કરી હતી કે મધ્યસ્થતામાં નિર્ધારણ માટે વધુ કોઈ વિવાદ અસ્તિત્વમાં નથી અને અપીલ હેઠળના ચુકાદા અને આદેશો રદ કરવા પાત્ર છે.

ભારત સંઘ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી દોઆબિયાએ કરારની સામાન્ય શરતોની કલમ ૪૩ (૨) ના ખાસ સંદર્ભ સાથે કલકત્તા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચના ચુકાદાને ટેકો આપ્યો હતો. તેમણે ડિવિઝન બેન્ચના તારણોનો પુનરોચ્ચાર કર્યો હતો કે નો ક્લેમ સર્ટિફિકેટ રજૂ કર્યા પછી, અપીલકર્તાને વધુ દાવાઓ ઉઠાવવામાંથી બાકાત રાખવામાં આવ્યા હતા અને વિદ્વત મધ્યસ્થીએ ઉપરોક્ત કલમમાં પ્રતિબંધ હોવા છતાં આવા દાવાને મંજૂરી આપવામાં મોટી ભૂલ કરી હતી.

વર્તમાન અપીલના વિષયના સંદર્ભમાં કરારની સામાન્ય શરતોની કલમ ૪૩ (૨) ની અસરકારકતાને ધ્યાનમાં લેવા માટે આપણને કહેવામાં આવ્યું હોવાથી, તે અહીં નીચે દર્શાવેલ છે:

૪૩(૨) "નો કલેમ" પ્રમાણપત્ર પર સહી કરવી.કોન્ટ્રાક્ટર આ કરાર હેઠળ અથવા તેના આધારે અથવા તેનાથી ઉદ્ભવતા રેલવે સામે કોઈ પણ પ્રકારનો દાવો કરવા માટે હકદાર રહેશે નહીં, અને જો કોન્ટ્રાક્ટર રેલવેની તરફેણમાં "નો કલેમ" પ્રમાણપત્ર પર હસ્તાક્ષર કર્યા પછી, રેલવે દ્વારા જરૂરી હોય તેવા ફોર્મમાં, રેલવે દ્વારા કરવામાં આવેલા કોઈપણ દાવાને રેલવે સ્વીકારશે નહીં અથવા ધ્યાનમાં લેશે નહીં.કોન્ટ્રાક્ટરને "નો કલેમ સર્ટિફિકેટ" દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલી વસ્તુઓની ચોકસાઈ પર વિવાદ કરવા અથવા તેના સંદર્ભમાં આર્બિટ્રેશનના સંદર્ભની માંગ કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવશે.

ઉપરોક્ત કલમ પર એક નજર તરત જ સૂચવે છે કે એકવાર કામ પૂર્ણ થઈ જાય પછી ઠેકેદાર દ્વારા નો કલેમ સર્ટિફિકેટ જમા કરાવવું જરૂરી છે.હાલના કિસ્સામાં કામ હજી પૂર્ણ થવાનું બાકી હતું અને એવું સૂચવવા માટે કંઈ નથી કે

ઠેકેદાર દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલા કામો આખરે માપવામાં આવ્યા હતા અને તેના આધારે અપીલકર્તા દ્વારા અનાપત્તિ પ્રમાણપત્ર જારી કરવામાં આવ્યું હતું. બીજી બાજુ, પૃષ્ઠ ૫૧૮૬ પ્રથમ મધ્યસ્થી, જેની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી, તે પણ એવા તારણ પર આવ્યા હતા કે નો કલેમ સર્ટિફિકેટ બળજબરી અને દબાણ હેઠળ આપવામાં આવ્યું હતું. તે કલકત્તા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ છે, જે પ્રથમ વખત એવા નિષ્કર્ષ પર આવી હતી કે આવું નો કલેમ સર્ટિફિકેટ બળજબરી અને દબાણ હેઠળ રજૂ કરવામાં આવ્યું ન હતું.

સંબંધિત પક્ષો વતી કરવામાં આવેલી રજૂઆતોમાંથી અને ખાસ કરીને અપીલકર્તા વતી કરવામાં આવેલી રજૂઆતોમાંથી, તે સ્પષ્ટ છે કે જ્યાં સુધી ડિસ્ચાર્જ પ્રમાણપત્ર અગાઉથી આપવામાં ન આવે ત્યાં સુધી બિલની ચુકવણીમાં સામાન્ય રીતે વિલંબ થાય છે. જોકે, કરારની સામાન્ય શરતોમાં કલમ ૪૩ (૨) નો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે, તે અંતિમ માપન પછી વ્યર્થ દાવાઓ સામે રક્ષણ આપવા માટે છે. કેસમાં નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને રેશમી બાંધકામો'એસ (ઉપરોક્ત), હવે એવું કહી શકાતું નથી કે કરારમાં આવી કલમ, આવા નો કલેમ સર્ટિફિકેટ રજૂ કર્યા પછી પણ, સાચા દાવાઓ ઉઠાવતા ઠેકેદાર માટે સંપૂર્ણ અવરોધ હશે.

રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી પરથી અમને ખાતરી થાય છે કે હાલના કેસમાં અપીલકર્તા પાસે પણ સાચો દાવો છે, જેની મધ્યસ્થી દ્વારા ખૂબ વિગતવાર વિચારણા કરવામાં આવી હતી, જે પ્રતિવાદી-રેલવેના સલાહકાર સિવાય બીજું કોઈ નહોતું.આવા સંજોગોમાં અમે એવું માનવાનું વલણ ધરાવીએ છીએ કે કરારની સામાન્ય શરતોની કલમ ૪૩ (૨) અને અપીલકર્તા દ્વારા નો કલેમ સર્ટિફિકેટ રજૂ કરવા છતાં, અપીલકર્તા કરાર હેઠળ સંદર્ભનો દાવો કરવા માટે હકદાર હતો અને કલકત્તા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે અન્યથા અભિપ્રાય આપવો ખોટો હતો.અપીલને તે મુજબ મંજૂરી આપવામાં આવે છે.બે અપીલમાં વિવાદિત ચુકાદાઓ બંનેને રદ કરવામાં આવ્યા છે.જોકે, ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ આપવામાં આવશે નહીં.

અપીલ મંજૂર રાખવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.